

Huismussen tellen: wie doet er weer mee?

Voor het eerst in zijn geschiedenis heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken een vogel voor de tweede keer aangewezen als “Vogel van het Jaar”. Het gaat om de Huismus, die dit jaar net als in 1998 “Vogel van het Jaar” zal zijn. Aanleiding is de gestage achteruitgang van de Huismus in Nederland en andere westerse landen. Hoewel in tuinvogeltellingen de mus ook dit jaar weer als talrijkste vogel uit de bus kwam, vinden vogelbeschermingorganisaties in Nederland en Engeland de achteruitgang zo alarmerend, dat ze de Huismus zelfs op de Rode Lijst geplaatst hebben. In het kader van zijn uitverkiezing willen we net als in 1998 extra aandacht besteden aan de Huismus door het organiseren van een onderzoek.

Guus van der Poel

Door het onderzoek uit 1997 en 1998 hebben we een goed beeld van de toenmalige status van de Huismus in de Gooi- en Vechtstreek. Het lijkt van belang vast te stellen of de waargenomen lokale en landelijke tendensen zich in het werkgebied van de Vogelwerkgroep hebben doorgezet. Net als in 1998 zal het onderzoek door mij georganiseerd worden. Wie belangstelling heeft om mee te doen, kan zich via e-mail (mussenonderzoek@xs4all.nl) of telefonisch (0294-431308) opgeven en krijgt een uitnodiging voor de startavond, die geheel gewijd zal zijn aan de Huismus, zijn geschiedenis, zijn gedrag, veel over het Engelse onderzoek en het voorgenomen onderzoek van de Vogelwerkgroep. De avond zal gehouden worden op 14 februari 2007. Plaats: de Broedplaats, Serviceflat Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum, aanvang 20.00 uur.

Nadere toelichting

Zoals iedere winter strooi ik sinds weer dagelijks zogenaamd winterstrooivoer op het straatje in mijn achtertuin. Het bestaat uit een mengsel van granen, zonnepitten en andere zaden en is vanaf september/oktober in elke dierenspecialzaak verkrijgbaar. Het valt me steeds weer op dat vooral mussen enthousiast gebruik maken van deze voedselbron. Aan het begin van het strooiseizoen zijn er maar een paar mussen, maar binnen een week groeit hun aantal aan tot 30-35 stuks. Dat blijft dan verder de hele winter min of meer constant. Het lijkt erop dat deze manier van voeren een vaste groep mussen uit de buurt aantrekt. Al gauw schuiven er andere stamgasten aan: 2-6 Turkse Tortels, 5-10 Spreeuwen, Roodborst, Heggenmus en Merels. Soms komen ook Kauwen en Eksters op het mussenruoer af, terwijl Koolmees, Pimpelmees en Vink ook tot de geregelde bezoekers gerekend willen worden. Het is opvallend hoe snel vogels leren dit soort voedselbronnen in hun dagelijkse ritme in te passen. Ik voer op een min of meer vast tijdstip in de morgen. Als ik naar buiten kom, hoor ik net

geen gejuich opgaan, maar de mussen, Spreeuwen, Vinken en Turkse Tortels zitten al wel op me te wachten.

Deze waarnemingen brachten me in 1997 op het idee dat je zo een aardige indruk zou kunnen krijgen van de mussenstand in een bepaald gebied en ook van de eventuele voor- of achteruitgang daarvan als je je waarnemingen op gezette tijden zou herhalen. De mus is een standvogel met een beperkte actieradius. Waarschijnlijk bestaat de groep mussen in het najaar uit de broedvogels van het vorige seizoen en hun jongen van dat jaar, de eerste-kalenderjaar-dieren. Laat in het voorjaar (zeg half maart) zal de groep bestaan uit vogels die op het punt staan in de directe omgeving te gaan broeden. Op basis van deze ideeën zijn in 1997 en 1998 in voor- en najaar door in totaal 42 vrijwilligers verspreid over de Gooi- en Vechtstreek tellingen verricht. De methode was simpel: minimaal twee weken achter elkaar dagelijks wintervoer strooien op een vaste plek en vast tijdstip, dat niet te dicht bij zonsopgang en zonsondergang mocht liggen (mussen zijn langslapers en gaan vroeg naar bed). Het tellen gaat het makkelijkst als je het voer strooit op een betegelde plek. Je hebt dan ook in het volgende groeiseizoen geen last van ontkiemende zaden in de tuinen. Mijn ervaring is dat 15-30 min. na het strooien de meeste mussen aanwezig zijn. Het tellen is overigens minder gemakkelijk dan je op het eerste gezicht zou denken: mussen zijn verbazend waakzaam en vliegen bij het minste of geringste op. Bovendien hippen ze vrolijk door elkaar heen als ze aan het foerageren zijn. Met enig geduld lukt het echter wel. Als het er niet teveel zijn kan zelfs het aantal mannetjes geteld worden. In 1998 had bijna niemand een elektronische camera. Nu overwegend wel. Wie het geluk heeft zoveel mussen in zijn tuin te hebben dat hun aantal moeilijkste tellen is, zou gebruik kunnen maken van zijn camera. Maak een aantal foto's van iedere voersessie en kies de foto met de meeste mussen erop.

In 1998 waren het, bij gebrek aan harde gegevens voornamelijk geruchten. Inmiddels is er meer bekend

geworden over de achteruitgang van de Huismus. Landelijke gegevens verzameld door SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) en het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) laten voor de periode 1990 tot en met 2000 een achteruitgang zien van ongeveer 45%. Vanaf 2000 tot heden is er geen verdere achteruitgang meer en lijkt de situatie stabiel geworden, zij het op een lager niveau dan voorheen. Toch achten de organisaties die zich bezig houden met vogelbescherming de situatie voor de Huismus nog steeds bedreigend en hebben hem dan ook op de Rode Lijst van extra te beschermen vogels geplaatst.

Ook over de oorzaken van de achteruitgang is meer bekend geworden vooral door Engels onderzoek. De voornaamste factor is het te lage aanbod van insecten nodig voor de groei van de nestjongen. Als gevolg daarvan sterven de jongen in het nest of vliegen uit in een slechte conditie met geringe overlevingskansen in hun eerste winter. De oorzaken van het geringe aanbod van insecten zijn complex. Een rol spelen o.a.

luchtverontreiniging (in het bijzonder uitstoot van stikstofoxiden) en de toename van verharde oppervlakken ten koste van grasvelden en tuinperken. Bijvoeren van meelwormen in de kritische periode lijkt gunstig te werken! Voor meer details van dit uitstekende onderzoek zie de Engelstalige website www.katevincent.org.

